

20. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΘΗΡΑΣ

Ἡ δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐνεργουμένη ἀνασκαφή εἰς τὸ ἀρχαῖον καὶ κλασικὸν νεκροταφεῖον τῆς Θήρας ἐπὶ τῆς κλιτύος τῆς ΒΑ. Σελλάδας κατὰ τὸ ἔτος 1963 ὑπῆρξε δυστυχῶς ὀλιγοήμερος. Ἐκτακτος ὑπηρεσιακὴ ἀνάγκη ἐπροκάλεσε τὴν διακοπὴν τῶν ἐργασιῶν, πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν μου εἰς Μύκονον. Τὸ προκεχωρημένον τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους δὲν ἐπέτρεπε πλέον τὴν ἐπανάληψιν.

Αἱ ἐργασίαι διεξήχθησαν ἀπὸ 16 ἕως 20 Νοεμβρίου καὶ ὡς βοήθος κατ' αὐτὰς παρέστη ἡ πτυχιούχος τῆς ἀρχαιολογίας δ. Ἑλ. Λαζαρίδου. Ἡ ἔρευνα περιωρίσθη εἰς τρία μεμονωμένα σημεῖα.

Α) Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀποκαλυφθέντος πρὸ διετίας τμήματος τῆς ἀρχαίας ὁδοῦ πρὸς τὴν πόλιν ἀπεκαλύφθη τὸ λιθόστρωτον εἰς μῆκος 11 μ. ἀκόμη. Ἡ ὁδὸς φθάνουσα εἰς ὑψηλὸν βράχον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν λαξεύματα διὰ ταφάς, διαγράφει στροφὴν καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι προχωρεῖ πράγματι πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ θαλαμωτοῦ τάφου (ΠΑΕ 1961, 204). Ἐνεκα τῆς ἀνωφερείας τοῦ ἐδάφους κατὰ τὴν στροφὴν σχηματίζεται μία βαθμὶς ἐστρωμένη διὰ μεγάλων λίθων. Τὸ σφζόμενον πλάτος τοῦ λιθοστρώτου τῆς «σκυρωτῆς ὁδοῦ» φθάνει τὰ 2.80 μ. Παρὰ τὴν ρίζαν τοῦ βράχου ἐκαθαρίσθη μία κοιλότης τετραπλευροῦ σχήματος, μήκους 1.12 καὶ πλάτους 0.29 - 0.36, τῆς ὁποίας ἡ μία τῶν στενῶν πλευρῶν ἐκλείετο διὰ πλακός. Ἡ κοιλότης ἦτο πλήρης χωμάτων μελανῶν ἐκ πυρᾶς, ἅτινα περιεῖχον ἄφθονα ὄστρακα ἀγγείων. Ἐξ αὐτῶν συνεκολλήθησαν 1) μελαμβαφῆς φιάλη τοῦ 6ου αἰῶνος φέρουσα πολυχρωμον διακόσμησιν ἐκ καλύκων λωτοῦ, 2) κέρνος, ἥτις πλὴν τῶν κυπέλλων φέρει πλαστικὴν κεφαλὴν κριοῦ μετὰ πτηνῶν ἐπ' αὐτῆς. Ἐπίσης εὑρέθη καὶ ἀγαλμάτιον δελφῖνος ἐξ ἀσβεστολίθου.

Β) Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν τάφων τῆς Κλασικῆς ἐποχῆς, οἱ ὅποιοι ἦσαν προσιτοὶ ἀπὸ διακλάδωσιν τῆς κυρίας ὁδοῦ (ΠΑΕ ἔ.ἀ. 203), ἀπεκαλύφθησαν δύο ἀλλεπάλληλοι ταφαὶ καύσεως, τῶν ὁποίων τὰ τεφροδόχα ἀγγεῖα εἶχον ἀποτεθῆ ἐντὸς ἐπιμήκων λάκκων. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ λάκκος εἶχε μῆκος 1.27 - 1.67 μ. καὶ πλάτος 0.26 - 0.50 μ.· εἰς τὸ ἀνοιγμα εἶχε τοποθετηθῆ σειρά ἀκανονίστων λίθων πρὸς ὑποδοχὴν τῶν πλακῶν καλύψεως. Τὸ ἀγγεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον συγκεντρωθῆ τὰ ὄστα, ἦτο ἀμοφορεὺς ἐγγχωρίου κατασκευῆς μεθ' ἀπλῆς γραμμικῆς κοσμήσεως (πίν. 139α). Ὁ δευτερός λάκκος εἶχε διαστάσεις 1.56 πρὸς 0.35 - 0.65 μ. Ἐντὸς αὐτοῦ εὑρέθη ὠραία πελίκη ρυ-

θμοῦ Κέρως φέρουσα παράστασιν Ἀμαζόνων καί τινα ἄλλα μικρά κτερίσματα (λωρίδες ἐκ μολύβδου, πιθανῶς ἐκ ξυλίνων κιβωτίων, πήλινος καρπός) (πίν. 139β). Ὑπὸ τὴν δευτέραν ταύτην ταφὴν ἀνεφάνησαν αἱ πλάκες καλύψεως τρίτου τάφου, τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν ἐπρόφθασε νὰ γίνῃ ὁ καθαρισμός. Διελύθη ἐπίσης δοκιμαστικῶς ἐν ταφικὸν κρηπίδωμα, παρὰ τὸ ὁποῖον πρὸ διετίας εἶχεν ἀποκαλυφθῆ ταφὴ ἐντὸς ἀγγείου (ΠΑΕ ἔ.ἀ. πίν. 162β). Εἰς βάθος 0.72 μ. ἀνεφάνη στρώμα πυρᾶς, μελανὰ χρώματα καὶ τὸ ἐρυθρὸν ἐκ τῆς πυρακτώσεως ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἐξετείνετο καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ κρηπιδώματος καὶ περιεῖχεν ὀλίγα ὄστᾶ. Ἐντὸς τῶν χωμάτων εὐρέθησαν τὰ τεμάχια ἐρυθρομόρφου κύλικος τοῦ αὐστηροῦ ρυθμοῦ. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν φέρει παράστασιν γυναικὸς κατ' ἐνώπιον, ἣτις κρατεῖ ἡλακάτην, τὸ ἐξωτερικὸν εἶναι μελαμβαφές. Ἐπειδὴ τὸ ἀνασκαπτόμενον νεκροταφεῖον εἶναι δυνατὸν καὶ ἀξιίζει νὰ διατηρηθῆ ὡς σύνολον ὑπὸ τὴν μορφήν, κατὰ τὴν ὁποίαν διεσώθη, τὸ ταφικὸν κρηπίδωμα ἀνασυνεστήθη πάλιν κατὰ χώραν.

Γ) Ὑψηλότερα, εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ θαλαμωτοῦ τάφου, συνεπληρώθη ὁ καθαρισμὸς τοῦ χώρου μεταξὺ τούτου καὶ τῆς ὑποτιθεμένης διαδρομῆς τῆς ὁδοῦ (διότι σώζεται τὸ λιθόστρωτον). Ἀπεκαλύφθη μία ταφὴ ἐντὸς κοινοῦ πίθου καὶ περὶξ αὐτοῦ εὐρέθησαν τέσσαρα ἄλλα μικρὰ ἀγγεῖα ἄνευ κοσμησεως ἢ γανώματος. Ὁ ἀμφορεὺς ἦτο τοποθετημένος ἐντὸς ἀβαθοῦς λάκκου καὶ στερεωμένος διὰ μικρῶν λίθων (πίν. 140α). Ὑπὸ τὸν ἀμφορέα ἐξετείνοντο τὰ μελανὰ χρώματα μικρᾶς πυρᾶς. Περισσότερον πρὸς Δ., ἐσωτερικῶς τῆς σειρᾶς δευτέρας ἐκ τῶν τριῶν ταφικῶν κατασκευῶν, αἵτινες εἶχον καθαρισθῆ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον (ἔ.ἀ. 203), ἀλλ' εἰς ὑψηλότερον κατὰ 0.45 μ. ἐπίπεδον, ἀνεφάνη τοιγάρων ἐκ μικρῶν λίθων μήκους 1.10 καὶ ὕψους 0.35 μ. Πρὸ τοῦ τοιγάρου ἴστατο κατὰ χώραν στρογγύλη ἐπιτύμβιος στήλη φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν ΕΧΕΒΩΛΩ (πίν. 140β). Ἡ ἀνασκαφή δὲν ἐπροχώρησε περισσότερο καὶ ὁ τάφος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκε, δὲν ἠνοίχθη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Σ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

α-β. Ταφάι καύσεως.

α. Ταφή ἐντὸς πίθου.

β. Ἐπιτύμβιος στήλη.